

Ersättning till ställföreträdare och
mentorer inom
överförmyndarnämnden för Motala,
Mjölby, Vadstena och Ödeshögs
kommuner

Motala kommun

Beslutsinstans: Överförmyndarnämnden
Datum: 2016-01-12
Reviderande instans: Överförmyndarnämnden
Datum: 2017-12-11
Gäller från: 2017-12-11

Diarienummer: 16/ÖN 0042
Paragraf: 8
Diarienummer: 17/ÖN 0075
Paragraf: 168

Del 1

Ersättning till ställföreträdare inom överförmyndarnämnden för Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshögs kommuner

1. Inledning

I del 1 redovisas en sammanställning av samtliga beslut angående arvoden och ersättning som fattats av nämnden. I del 2 finns en sammanställning över ersättningen för mentorerna. Syftet med sammanställningen är att ge en överskådlig bild av den arvodestaxa som gäller för ställföreträdarna och mentorerna inom överförmyndarverksamheten för Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshögs kommuner.

2. Vilken ersättning utgår till ställföreträdare?

2.1. God man och förvaltare enligt 11 kap. föräldrabalken (FB)

2.1.1. God man enligt 11 kap. 4 § och förvaltare enligt 11 kap. 7 § FB

Ställföreträdaren har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB).

Ställföreträdaren har endast rätt till ersättning för de uppdrag han/hon blivit förordnad för. Uppdraget som ställföreträdare kan innehålla delarna att bevaka huvudmannens rätt, förvalta hans/hennes egendom och sörja för dennes person. Uppdraget kan avse alla dessa tre delar men kan också vara begränsat till ett eller två av delarna.

Bevaka rätt

Att bevaka rätt ingår normalt i ställföreträdarens uppdrag att förvalta sin huvudmans egendom och sörja för hans/hennes person. Men det kan uppstå speciella händelser utöver de normalt förekommande, t.ex. att huvudmannen blir delägare i ett dödsbo eller att dennes fastighet ska säljas. Då det gäller enstaka händelser är det lämpligare att arvodera per tidsåtgång än med stöd av procent av prisbasbeloppet. Ställföreträdaren bör i dessa fall noggrant beskriva de utgifter som utförts och ange tidsåtgången.

Kategori	Insats	Kronor/timme
1.	Till exempel lägenhetsavveckling, försäljning av fastighet eller bostadsrätt med hjälp av mäklare, boutredning och arvskifte, kontakter med fordringsägare.	150-200
2.	Till exempel skuldsanering, försäljning av fastighet eller bostadsrätt utan mäklare (bör endast ske undantagsvis), mer kvalificerat arbete vid boutredning och arvskifte.	250-350
3.	Till exempel medverkan vid domstolsförhandlingar, förlikningsavtal och annat renodlat kvalificerat juridiskt arbete.	400-500

Förvalta egendom

Ställföreträdaren ska förvalta huvudmannens tillgångar på bästa sätt för denne såsom att betala räkningar, göra omplacering m.m. Tillgångarna ska i skälig omfattning användas för huvudmannens uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De tillgångar som därutöver finns ska enligt huvudregeln placeras tryggt och ge en skälig avkastning, enligt 12 kap. 4 § FB.

Kategori	Insats	Grundarvode per år, % av prisbasbelopp
1.	Huvudmannen har ett person-/transaktionskonto, eventuellt också ett sparkonto med ett mindre belopp. Huvudmannen förvaltar delvis själv sina tillgångar. Om medel lämnats till personal i huvudmannens boende ska ställföreträdaren regelbundet (1 gång/månad är lämpligt) kontrollera kassaboken som ska föras för varje boende. Ställföreträdaren ansöker om bidrag och insatser.	5-10 %
2.	Ställföreträdaren förvaltar huvudmannens samtliga tillgångar. Det kan komma att krävas en mer aktiv förvaltning av ställföreträdaren såsom omplaceringar och andra löpande åtgärder under året. Förutom vad som angetts under kategori 1 betalar t.ex. ställföreträdaren ut fickpengar ett par gånger i månaden och har oftare kontakt med myndigheter (skuldsanering t.ex.) och banker eller andra finansieringsrörelser.	10-30 %
3.	Förutom under kategori 1 och 2 upptagna uppgifter ansvarar ställföreträdaren för t.ex. skötsel av huvudmannens fastighet med därtill hörande förvaltningsuppgifter (inkassering av hyra, betalning av utgifter, förhandlingar m.m.), övervakning av affärsrörelse, upprättande av en omfattande deklARATION och komplicerad årsredovisning till överförmyndarnämnden.	30 % -

Sörja för person

Med att sörja för person menas att ställföreträdaren ska se till att huvudmannen får den hjälp och det bistånd han/hon behöver och har rätt till. Det är dock inte ställföreträdaren som ska utföra de uppgifter som t.ex. åligger socialtjänsten.¹ Om denne ändå åtar sig sådana uppgifter kan han/hon inte räkna med att få ersättning för detta.

Kategori	Insats	Grundarvode per år % av prisbasbelopp
1.	Ett besök per månad, kontakt per telefon med huvudmannen och/eller boendet, á jourhållning om den personliga situationen.	5-10
2.	Kontakt med huvudmannen flera gånger per månad genom personliga besök och flera telefonsamtal varje månad med huvudmannen, anhöriga, boendet, kontaktpersoner, personliga assistenter, andra stödpersoner och myndigheter.	10-30
3.	Stora insatser och stort personligt engagemang av ställföreträdaren för att kvalitativt samordna och säkra upp de resurser som krävs för att huvudmannens behov av omsorg ska kunna tillgodoses. Detta sker exempelvis genom flera besök i veckan hos huvudmannen eller andra kontakter, många och omfattande kontakter med boendet, anhöriga och myndigheter.	30 -

Kostnadsersättning

Enligt 12 kap. 16 § FB har ställföreträdare rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. Överförmyndarnämnden ger en schablonersättning om 2 % av prisbasbeloppet, om denne begär sådan ersättning. Schablonersättningen läggs in på en egen rad i arvodesbeslutet. Ersättning om 2 % gäller om uppdraget avser ett fullt godmanskap. Om uppdraget endast avser en eller två delar får ställföreträdaren endast 1 % av prisbasbeloppet i schablonersättning.

Ställföreträdaren kan välja att begära ersättning för faktiska kostnader. Den generella kostnadsersättningen om 2 % av prisbasbeloppet frångås då och istället ersätts ställföreträdaren för de utgifter denne kan uppvisa underlag för.

Kostnader för resor med egen bil inom uppdraget ersätts utöver detta, genom redovisning av körjournal. Kostnader för resor med kollektivtrafik ersätts mot uppvisande av biljett.

---

¹Prop. 1979/80:1 Om socialtjänsten s. 227 f. och SOU 2004:112 s. 461.

2.1.2. God man enligt 11 kap. 1-3 §§ FB

God man enligt 11 kap. 1-3 §§ FB har ett tillfälligt uppdrag som består i att företräda en enskild enligt angivna lagrum. En god man som förordnats av överförmyndarnämnden enligt 11 kap. 1-3 §§ FB har rätt till ett skäligt arvode. Då uppdraget är av tillfällig natur kan det ibland vara svårt att tillämpa procentsatser som underlag för arvodesbeslutet. Då kan timarvode användas enligt ovan under rubriken "Bevaka rätt".

Arvode och ersättning för utgifter som avser vård av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas med dödsboets medel. Vid det kommande skiftet avräknas det beslutade beloppet på huvudmannens arvslott. Vid de tillfällen då dödsboets tillgångar inte räcker eller om boet är av liten omfattning blir kommunen betalningsansvarig om inte särskilda skäl föranleder annat.

2.2. Förordnade förmyndare enligt 10 kap. FB

En förordnad förmyndare och medförmyndare har rätt till ett skäligt arvode. Överförmyndarnämnden tar ställning till varje enskilt ärende och beslutar om ett skäligt arvode därefter.

Föräldrar som är förmyndare har rätt till arvode och ersättning för utgifter med anledning av förvaltningen av den omyndiges egendom **endast** om det finns särskilda skäl. Kommunen blir aldrig betalningsansvarig i dessa ärenden.

2.3. God man för ensamkommande barn

God man för ensamkommande barn har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande (12 kap. 16 § FB).

Följande ersättningsnivåer gäller från och med 1 januari 2016

- Ett schablonarvode om 6 % av prisbasbeloppet per månad under asyltiden och en månad efter att det ensamkommande barnet har fått permanent uppehållstillstånd. Redovisning lämnas kvartalsvis och arvodering sker med samma frekvens.
- Ett schablonarvode om 3 % av prisbasbeloppet per månad från och med en månad efter att det ensamkommande barnet har fått permanent uppehållstillstånd. Redovisning lämnas kvartalsvis och arvodering sker med samma frekvens.
- Kostnadsersättning om 2 % av prisbasbeloppet årligen ges schablonmässigt (0,5 % per kvartal).
- Resor med egen bil ersätts med 18,50 kr/mil.
- Parkeringsbiljetter eller resor med kollektivtrafik inom uppdraget ersätts mot uppvisande av kvitto.
- Beslut kan fattas om högre eller lägre arvode än schablonarvode i extraordinära fall.

- Ersättning för inkomstbortfall medges för resor till Migrationsverket under asyltiden.²
- Färdtid ersätts inte särskilt utan ingår i schablonbeloppet.

2.4. Om det finns särskilda skäl

Överförmyndarnämnden kan besluta att frångå ovan angivna ersättningsnivåer, om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet.

3. Vem ska betala arvodet?

3.1. Huvudmannen betalar som regel

Huvudregeln är att huvudmannen själv betalar arvodet, enligt 12 kap. 16 § FB. Om huvudmannens inkomster understiger 2.65 gånger prisbasbeloppet eller om huvudmannens tillgångar understiger två gånger prisbasbeloppet under det år som uppdraget har utförts, ska kommunen betala arvodet.

Det är överförmyndarnämnden som ensam fattar beslut om ersättningens (arvode plus kostnadsersättning) storlek, vem som ska betala, samt hur ofta och för vilken tid såväl arvode som ersättning för utgifter ska betalas.

Om det finns särskilda skäl kan överförmyndarnämnden besluta om avsteg från huvudregeln till huvudmannens fördel, d.v.s. kommunen får betala ersättningen till ställföreträdaren. I förarbetet till föräldrabalken nämns som exempel de fall där huvudmannen har stora vårdkostnader som tar dennes inkomst i anspråk eller att tillgångarna består av en fastighet som huvudmannen själv bor i eller som är mycket svår att sälja till rimliga villkor.³

Överförmyndarnämnden har också i undantagsfall möjlighet att fatta beslut som är till huvudmannens nackdel. Det betyder att huvudmannen får betala ersättningen trots de angivna inkomst- och tillgångsgränserna i 12 kap. 16 § FB. Som exempel nämns i ovan angivna proposition när kommunen genom att stå för arvodet bidrar till en kapitalbindning hos huvudmannen som inte kan komma denne till godo. En sådan situation kan uppkomma t.ex. vid vården av egendom tillhörig en svårt sjuk som inte själv kan dra nytta av sina tillgångar och som inte har några nära anhöriga.⁴

3.2. Arvodesgrundande inkomster och tillgångar

Överförmyndarnämnden har antagit riktlinjer för vad som ska räknas in i den arvodesgrundande inkomsten och de arvodesgrundande tillgångarna. Om det finns särskilda skäl, kan överförmyndarnämnden besluta att frångå de fastlagda riktlinjerna.

---

² Överförmyndarnämndens beslut den 7 mars 2016, § 24.

³ Prop. 1993/94:251 Förmynderskapslagstiftningen s. 221.

⁴ Prop. 19193/94:251 Förmynderskapslagstiftningen s.221.

Arvodesgrundande inkomst

Arvodesgrundande inkomst	Inkomster som inte är arvodesgrundande
<ol style="list-style-type: none"> 1) Arbetsinkomster (brutto) 2) Pensioner (brutto) 3) Sjukpenning (brutto) 4) Livränta (brutto) 5) Utdelning (brutto) 6) Ränta (brutto)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Barnbidrag 2) Bostadsbidrag/bostadstillägg 3) Habiliteringsersättning 4) Försörjningsstöd 5) Fondmedel 6) Sålda värdepapper 7) Försäkringspengar 8) Skatteåterbäring 9) Handikappersättning 10) Gåva 11) Arv

Arvodesgrundande förmögenhet eller tillgångar

Med arvodesgrundande förmögenhet eller tillgångar avses nettotillgångar, det vill säga vad som återstår sedan medgivna avdrag enligt skattelagstiftningen har gjorts. Individuellt pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande ska inte räknas in i den arvodesgrundande förmögenheten. Framkommer det att den enskilde genom överföringar av summor som överstiger det genomsnittliga sparandet försöker att kringgå reglerna gällande arvodesgrundande förmögenhet ska de summor som överstiger vad som är att betrakta som ett genomsnittligt sparande räknas in i den arvodesgrundande förmögenheten jfr 5 kap. 1 § lagen om individuellt pensionssparande. Fastighet eller bostadsrätt som den enskilde bor i räknas inte in i den arvodesgrundande förmögenheten.

4. Överklaga arvodesbeslut

Beslut om arvode fattas av överförmyndarnämnden. Beslutet kan överklagas till tingsrätten. Enligt 22 § förvaltningslagen får var och en som berörs av beslutet överklaga. Det innebär att huvudmannen själv, ställföreträdare och delägare i huvudmannens dödsbo har rätt att överklaga. Hur man överklagar står på arvodesbeslutet.

Referenser

Överförmyndarnämndens beslut daterat 2015-01-12, § 8, Arvodestaxa för ställföreträdare
Överförmyndarnämndens beslut daterat 2015-05-18, § 37 Principbeslut om att använda Optio eller liknande företag i fall det är svårt att rekrytera lämpliga/villiga gode män/förvaltare

Överförmyndarnämndens beslut daterat 2015-12-07, § 113, Förslag till arvodestaxa för god man till ensamkommande barn

Överförmyndarnämndens beslut, daterat 2016-03-06, § 24, Förslag på tillägg till arvodestaxa för god man för ensamkommande barn

Överförmyndarnämndens beslut, daterat 2017-06-12, § 87, Riktlinjer för arvodesgrundad inkomst och förmögenhet enligt 12 kap. 16 § föräldrabalken

Del 2

Ersättning till mentorer inom överförmyndarnämnden för Motala, Mjölby, Vadstena och Ödeshögs kommuner

1. Inledning

En mentor är en erfaren ställföreträdare vars syfte är att ge råd och stöd till nya oerfarna ställföreträdare. Mentorn är inte en representant eller anställd av överförmyndarkansliet. Del 2 syftar till att visa hur mycket en mentor kan få i ersättning.

2. Vilken ersättning utgår till mentorer?

Överförmyndarnämnden har beslutat vid sammanträdet den 2016-12-14 att mentorsuppdraget arvoderas för första året. Mentorn har rätt till att få ersättning om 2,5 % av ett prisbasbelopp. Mentorerna kan inte få kostnadsersättning och reseersättning.

3. Vem ska betala ersättningen?

Överförmyndarnämnden står för kostnaden. Den enskilde, det vill säga huvudmannen ska inte belastas för mentorsarvodet.

Referenser

Överförmyndarnämndens beslut, daterat 2016-12-14 § 118, Arvode och uppdragsbeskrivning för mentorer inom överförmyndarverksamheten